

תולדות חייו של הרב שאול ישראלי זצ"ל

א. תקופת חוץ לארץ ועלייה לארץ

כ"ה בתמוז תרס"ט (1909) - נולד בסלוצק פלך מינסק שבבלארוס (רוסיה הלבנה), לאביו הרב בנימין איזראעליט ולאמו חוה בת הרב יחיאל יברוב מנכבדי סלוצק.

בצעירותו עבר עם משפחתו לעיירה קוידנוב (שעל יד מינסק). אביו, ששימש כרב ואב"ד של העיירה. הצליח לאחר מאמצים רבים לשקם את הסהילה היהודית לאחר שזו נהרסה במלחמת העולם הראשונה. [לימים, אביו הוגלה לסיביר בשל הלשנה ושם נעלם, אמו נרצחה בשואה].

למרות הסיכון שבלימוד תורה תחת השלטון הסובייטי-קומוניסטי. נסע ללמוד תורה בסלוצק. שם שקד על לימודו בתלמוד תורה ובישיבה הקטנה שנוהלו בהנחיית הרב יחזקאל אברמסקי. ראש הישיבה בסלוצק היה הרב איסר זלמן מלצר.

לאחר שהשלטון הקומוניסטי סגר את הישיבה בסלוצק. עבר למינסק. שם למד תורה במחתרת בישיבה שהתמקמה בבית הכנסת 'שואבי מיס', אצל הרב יהושע צימבליסט מהורודנא. בתקופה זו השלטונות גזרו שרק מי שהוא 'בעל מקצוע' זכאי להישאר בעיר, לכן למד סנדלרות.

תרפ"ח (1928) - הצטרף ל'קבוץ' בחורים (שהתקבצו מישיבות שנסגרו על ידי השלטונות, כנובהרדוק. סלבודקה ועוד). הם למדו במחתרת בבית הכנסת 'משכיל לאיתו' שבמינסק. פעם בשבוע הם שמעו שיעור כללי מהרב שמעון ירחי ואחר כך מפי הרב אברהם אליהו מייזס (לימים רב בעדה החרדית בירושלים). על רבו זה אמר: "הוא העמיד אותי על הרגלים מבחינה לימודית".

תר"ץ (1930) - לאחר שחש שאין באפשרותו ללמוד תורה ברוסיה, בשל הסכנה שהיתה בכך, הגיע למוסקבה כדי להגיש בקשה לשלטון הסובייטי להגר ממנה (למרות הסיכון הגדול שהיה בשהייה מחוץ למקום מגוריו), שם התקיים בתנאים קשים מעבודות מזדמנות.

בתחילת תרצ"ג (1932) - לאחר שהשלטונות סרבו מספר פעמים לבקשתו, פנה יחד עם חבריו [דוד סלמון (לימים רבו של כפר אברהם), ואברהם פשדמיסקי (שדמי) (לימים חתנו של הרב י"מ חרל"פ)], אל רבה של מוסקבה, הרב יעקב קלמס (לימים חבר מועצת הרבנות הראשית), בשאלה - האם מותר להם לברוח מרוסיה בניגוד לחוק, כי אם ייתפסו הם בוודאות יקבלו עונש מוות. הרב קלמס, שהתקשה להשיב על שאלה גורלית זו, הטיל את 'גורל הגר"א' (פתיחת תנ"ך באופן אקראי למציאת רמז לתשובה בפסוקים). הפסוק שעלה בגורל היה: "פנו וסעו לכם ובואו הר האמורי... ארץ הכנעני והלבנון עד הנהר הגדול נהר פרת" (דברים א', ז') (היה בכך רמז מופלא לנהר 'פרוט', הגבול עם פולין!).

כ"ג בשבט תרצ"ג (1933) - שלושת הבחורים הנ"ל, חצו את הגבול (בעזרת מברייח גבולות) ועברו לפולין על הנהר הקפוא, עטופים בסדינים לבנים כדי לא לבלוט על השלג. הם נתפשו מיד ע"י משמר הגבול הפולני, והובאו למעצר בעיירה בארשטשוב כדי להחזירם לרוסיה, שם הם היו אמורים לקבל עונש מוות. רב העיירה, הרב שלמה הרץ, ערב להם ופעל לעכב את הסגרתם לרוסיה עד שתמצא להם ארץ מפלט אחרת.

ב' באדר תרצ"ג (1933) - שלח מכתב דחוף מבית הכלא בבארשטשוב לרבה הראשי של ארץ-ישראל, הראי"ה קוק (בנוסף למברק דחוף ששלח אליו רב העיר), בו ביקש שיפעל מיד להשיג עבורם רישיונות עליה (סרטיפיקטים) לארץ (הרב קוק קיבל מברק גם מרבה של ווילנא, הרב ח"ע גרודזינסקי, המברק הגיע אליו באמצע קריאת המגילה ביום הפורים, הוא נחלץ מיד להצלתם, ואכן הוא הצליח לקבל 3 רישיונות שנשלחו מיד לקונסול בריטניה בוורשה).

כ"ח באדר תרצ"ג (1933) - כתב מכתב תודה לרב צ"י הכהן קוק (בנו של הראי"ה קוק), בו בישר לו שרבה של בארשטשוב הצליח לשחררם מהכלא, בזכות המברקים שהוא שלח לשלטונות בדבר פעילותו להשגת רישיונות עליה עבורם. רבנו ביקש ממנו, שישלח להם בהקדם האפשרי כרטיסים עבור אונייה לארץ-ישראל או את שוויים הכספי, כי להם אין כל אפשרות לרוכשם כי הם בחוסר כל, ויש סכנה שיחזירו אותם לרוסיה.

בינתיים למד כחצי שנה בישיבת מיר, שם התרשם מאד מהמשגיח, הרב ירוחם ליבוביץ. בתקופה זו הוא הצליח לחסוך מספיק כסף עבור המסע ארצה.

ט"ו בכסלו תרצ"ד (1933) - הגיע לארץ, נכנס מיד ללמוד בישיבתו של הראי"ה קוק, 'מרכז הרב'. ביום זה פתח דף חדש במחברת בה נהג לכתוב את חידושי, וכתב: "תורת ארץ ישראל פעה"ה ירושלים". בישיבה הושפע רבות מתורתו של הרב קוק. ונהיה לתלמידו המובהק. הרב קוק בחר בו להיות אחד משלושה תלמידים (יחד עם הרב דוד חנוך והרב יהודה גרשוני), איתם הכין את השיעור הכללי. קשר מיוחד היה לו עם הרב י"מ חרל"פ [ראש הישיבה מסוף תרצ"ה (1935), לאחר פטירת הרב קוק], איתו הוא הכין את השיעור הכללי.

תרצ"ו (1936) - החל לפרסם את מאמריו ההלכתיים הראשונים.

ב. תקופת רבנותו בכפר הרא"ה

י"א בכסלו תרח"ץ (1937) - קיבל 'כתב רבנות' ממושב כפר הרא"ה (נקרא על שם הראי"ה קוק), וזאת, לאחר קבלת המלצה מהרב הראשי לארץ-ישראל, הרב י"א הלוי הרצוג, שכתב עליו: "מכיר אני היטב את הרב ישראל לגדול בתורה ומצוין ביראה ומדות טובות, וכנראה בהליכותיו להתמנותו" [מועמדים נוספים היו: הרב אליעזר וולדינברג (לימים בעל שו"ת ציץ אליעזר) והרב אריה בנסובסקי (בינה) (לימים ראש ישיבת 'נתיב מאיר')]. בכך היה הרב הראשון במושב 'הפועל המזרחי'.

כ"ד בכסלו תרח"ץ (1937) - קיבל 'סמיכה לרבנות' מראש ישיבת 'מרכז הרב', הרב י"מ חרל"פ. גם ראש ישיבת 'עץ חיים', הרב איסר זלמן מלצר העניק לו כתב דומה.

כ"ח בכסלו תרח"ץ (1937) - בטקס צנוע ומרגש, לאור נרות החנוכה, הוכתר לרב המושב כפר הרא"ה. בטקס השתתף מורו ורבו, הרב י"מ חרל"פ.

כ"א באדר תרח"ץ (1938) - יצא לפולין. ביום זה נשא לאישה את בת דודתו, בת שבע, בתו של אב"ד סנוב, הרב אהרון בורגנסקי. לאחר החתונה שב לכפר הרא"ה.

בכפר התפנה ללמוד תורה בהתמדה, וגם ענה על שאלות הלכתיות כבדות משקל. לראשונה עסק בבירור הלכתי של שאלות שהתעוררו במשק החקלאי, בכפר ובישובי הסביבה, כגון: מצוות התלויות בארץ, כלאיים, רפת בשבת ועוד, עד שנהיה מומחה ראשון במעלה בנושאים אלו.

במשך השנים גיבש, יחד עם בני הכפר, דגם חדש של חיי תורה ועבודה קהילתיים תוך שילוב עבודה חקלאית. בשיעורים קבועים, בגמרא ובהלכה, ובדרשות בזמנים מיוחדים, בשבתות ובחגים, רומם את חיי היום-יום בכפר. בשיעוריו נטע בלומדים את אהבת התורה ואת הכלים ללימודה. בשילוב נדיר של נועם הליכות יחד עם תקיפות ועמידה על דעותיו, הנהיג בתבונה רבה את עדתו, כל הסכסוכים בין חברי הכפר נדונו רק בבית הדין שבראשותו. בכך הוא היה חלוץ בהנהגתו הרבנית. הוא הווה דגם לרב גדול בתורה המעורה היטב בנעשה בקרב צאן מרעיתו, ובקי בהוויה הארצישראלית. בכך שימש דוגמה למאות רבנים צעירים שבאו אחריו, אשר ראו בו את מורה דרכם.

בתפקיד חשוב זה שימש במשך 28 שנים.

י' בחשוון ת"ש (1939) - בשל אישיותו המיוחדת וגדולתו בתורה, החליט הרב משה צבי נריה, בוגר ישיבת 'מרכז הרב', להקים את ישיבת בני עקיבא הראשונה בכפר הרא"ה. רבנו עמד בראשה במשך 5 שנים, כיוון את דרכה, ואף לימד בה את השיעור הגבוה עד תש"ה (1945).

תש"ד (1944) - הקים ועמד בראש 'ועדה רבנית לענייני השמיטה', חבריה היו: רבו של כפר אברהם, הרב דוד סלמון; מנהל כפר הנוער הדתי, הרב דוד אוקס ורבו של כפר פינס, הרב משה שטרנברג. הועדה הוקמה כדי להכין ולהדריך את החקלאים בארץ, כיצד ליישם את הלכות שביעית בשנת השמיטה תש"ה (1945), במצב החירום ששרר בארץ בשל מלחמת העולם השנייה והמצב הכלכלי הקשה בארץ. היא הכינה הצעה להוראות מעשיות, שהוגשה לרבנות הראשית, זו דנה בה, אשרה את ההוראות הכלולות בה והפיצה אותה מטעמה. בזכות יוזמתו זו, תודעת השמיטה חדרה למושב וקיבוצי 'הפועל המזרחי'.

היה חבר ב'ועדה רבנית לענייני ביטחון' של 'הפועל המזרחי', שהשיבה לשאלות הלכתיות שהתעוררו בקרב חברי התנועה שהצטרפו להגנה.

כ"ט בכסלו תש"ו (1946) - בסיוע 'המרכז החקלאי של 'הפועל המזרחי', הקים את 'הימכון להלכה ברורה בהתיישבות חקלאית בכפר הרא"ה', וזאת, במטרה לברר ולהחדיר את ההלכות

המעשיות בתחום החקלאות ביישובים החקלאיים הדתיים ברחבי הארץ, ע"י הכשרת קבוצת תלמידים שיועדה להתפזר ביישובים, קיום ימי עיון ועוד. המכון נסגר כעבור שנה בגלל קשיים כלכליים. בשל כך עבר רבנו בעצמו בין יישובי 'הפועל המזרחי', וקיים בהם שיעורים וענה על שאלות הלכה למעשה.

[כ"ח באדר א' תש"ח (1948)] – נתמנה כחבר ב'ועדה לענייני הצבא' של הפועל המזרחי.

ה' באייר תש"ח - סיים לכתוב את ספרו 'ארץ חמדה', ספר העוסק בהלכות ארץ-ישראל והמצוות התלויות בארץ, נושאים שהתלבנו בשנות רבנותו בכפר הרא"ה [מסיבות שונות הספר התפרסם רק בשנת תשי"ז (1957)].

כ"ה אב תש"ח (1948) - בביתו הוקם 'חבר הרבנים שעל יד הפועל המזרחי', שאיגד את צעירי הרבנים בארץ, במטרה להשפיע על מתן דמות וצביון תורני למדינה שזה עתה קמה, ולהוות זרוע מבצעת של הרבנות הראשית. ואכן, בשני העשורים הראשונים של המדינה, היה 'חבר הרבנים' גוף בעל השפעה רבה על הרבנות והקהילות בארץ. רבנו עמד מאחורי רבים מן המאבקים של 'חבר הרבנים' על אופייה היהודי של מדינת ישראל. הוא היה הרוח החיה ודוברו העיקרי של הארגון, וכן הדובר המרכזי בכל הכינוסים של 'חבר הרבנים', עד שנהפך לדמות רבנית מרכזית בארץ.

רבנו גם ייסד וערך את ביטאון 'חבר הרבנים' – 'התורה והמדינה', שהפך מיד לבמה המרכזית לביקורים הלכתיים במגוון סוגיות יסוד ביחסה של התורה לשאלות החדשות שהתעוררו עם הקמת המדינה. גדולי הרבנים באותה תקופה השתתפו בקובץ זה, וכל גיליון עוטר במאמר מפרי עטו. את העריכה עשה בכישרון רב (הכרך הראשון הופיע ב"ח באלול תשי"ט (1949), נדפסו 13 כרכים, תשי"ט-תשכ"ב), בכך הוא פרץ דרך לעורכים שבאו אחריו. [מאמריו כונסו בספרו 'עמוד הימיני' (תשכ"ו, 1966), והם מהווים עד היום את התשתית ההלכתית לכל דיון תורני בנושאים של דת ומדינה, שלטון, חברה, רפואה ועוד].

בהשראתו, במשך שנים רבות פעל 'חבר הרבנים' לחיזוק החיים התורניים בקהילות ובתנועה הציונית-דתית, והשפיע על סדר יומה. מתוקף תפקידו ומעמדו, רבנו הוזמן לעיתים קרובות להשמיע את דעתה של ההלכה בדיוני הנהלת 'הפועל המזרחי' ובוועידותיה. גם בוועידות המזרחי ו'המזרחי העולמי' נשא דברים בשם 'חבר הרבנים'. דבריו הברורים ומשנתו הסדורה השפיעו לא אחת על דרכה של התנועה (לימים המפד"ל). הוא היה "דובר ודברה" של 'חבר הרבנים'. בתשל"ג (1973) פרש מארגון זה, מאז 'חבר הרבנים' הלך ודעך [נאומיו כונסו בספר 'הרבנות והמדינה'].

כ"ח בניסן תש"ט (1949) - נסח יחד עם שכנו, הרב משה צבי נריה, את הנוסח לתפילת יום העצמאות הראשון, אותו הוא הגיש, בשם 'חבר הרבנים שעל יד הפועל המזרחי', לאישור הרבנות הראשית, ואכן הראשון לציון הרב הראשי לישראל, הרב ב"צ מ"ח עוזיאל, נתן לכך את הסכמתו לאחר הכנסת מספר שינויים [הרב הראשי האשכנזי, הרב י"א הרצוג, היה בחוץ לארץ באותה העת]. נוסח זה, שהתקבל ברוב הקהילות הדתיות-לאומיות בארץ ובתפוצות, נתן ליום זה את המשמעות האמונית-דתית. במשך השנים, כחבר מועצת הרבנות הראשית, רבנו היה היוזם ושותף למספר החלטות חשובות של הרבנות הראשית שעצבו את אופיו דתי של יום העצמאות.

רבנו נתן אופי מיוחד לתפילה החגיגית ולמסיבה ביום העצמאות בכפר הרא"ה, בהם השתתפו כל החברים ובני הנוער. דגם זה הונהג ביישובים דתיים רבים.

תש"ט (1949) - על פי בקשת ראש 'מדרשית נעם' בפרדס חנה, הרב יהושע יוגל, החל ללמד במקום מחשבת ישראל. בשל חוסר בספר הוראה מתאים, חיבר בעצמו את הספר: 'פרקים במחשבת ישראל' [יצא לאור לתועלת הרבים בא' באלול תשי"ב (1952)]. עם צאת הספר, 'מחשבת ישראל' נהפך למקצוע רשמי בתוכנית הלימודים עם מבחן מסכם בבגרות. ספר זה נחשב, לדעת רבים, לספר הטוב ביותר בתחום זה עד היום. רבנו העביר שיעור זה במשך שנים רבות למרות עיסוקיו הרבים.

תשי"א (1951) - לקראת שנת השמיטה תשי"ב (1952), הגיש לרבנות הראשית הצעה מפורטת, שירדה לפרטים המעשיים הנדרשים מכל חקלאי, כיצד לקדם את ענייני השמיטה בארץ, ולקיימה בתנאים המיוחדים ששררו באותם הימים בארץ. הצעותיו זכו לתשומת לב מיוחדת אצל כל גדולי ההלכה באותה התקופה. רובן התקבלו ע"י הרבנים הראשיים וחברי מועצת הרבנות הראשית. מאותה העת נהיה לאחד מגדולי המומחים ולדמות הרבנית המרכזית שעיצבה במדינה הצעירה את דרך קיום המצוות התלויות בארץ, וזאת לאחר פעילותו להטמעתן בציבור הרבנים, החקלאים והצרכנים.

כ' אב תשי"א (1951) - היה בין היוזמים של אחד המפעלים הראשונים והחשובים של 'חבר הרבנים', שהתקיים לראשונה בארץ - קיום 'ירחי כלה', ימי נופש בקיץ שנועדו ללימוד תורה (הוא התקיים בכפר פינס). במשך שנים רבות רבנו שימש כ'ריש כלה', והעביר שיעור יומי ב'מסכת כלה' - המסכת שנלמדה ע"י הנופשים.

כ"ט בתשרי תשי"ב (1951) - יצא לשלושה חודשים לארה"ב וקנדה, שם השתתף באסיפות וכינוסים של תנועת 'הפועל המזרחי' והסתדרות הרבנים' של ארה"ב. נאומיו השאירו רושם עז, הוא הצליח להלהיב את שומעיו ולקרבים לרעיון 'תורה ועבודה'.

ט"ו באדר תשי"ג (1953) - על פי המלצת הרב הראשי לישראל, הרב י"א הלוי הרצוג, התמנה כחבר במועצת הרבנות הראשית המורחבת (חבר ללא זכות הצבעה).

תשי"ד (1954) - פרסם שני מאמרי יסוד בפסיקה ההלכתית. המאמר הראשון - על פעילות צה"ל בכפר הערבי קיביה. המאמר עורר ויכוח עז. ועד היום הוא הבסיס ההלכתי לכל דיון במוסר מלחמה. המאמר השני דו על פעילות המשטרה בשבת על פי ההלכה. גם מאמר זה מהווה מאמר יסוד בהתייחסות לפסיקה בענייני ציבור.

כ"ט בשבט תשט"ו (1955) - בבחירות למועצת הרבנות הראשית הרביעית נבחר כסגן (מחליף) חבר המועצה. היה בין הרבנים שנתמנו כחברי מועצת הרבנות הראשית המורחבת. מתשי"ז (1957) היה חבר בוועדת החינוך שלה, שפעלה להעמקת החינוך הדתי בארץ.

י"א בתמוז תשט"ז (1956) - השתתף בוועידה שהתכנסה בתל-אביב, בה התאחדו תנועות 'המזרחי' והפועל המזרחי' למפלגה אחת - המפלגה הדתית לאומית (מפד"ל). נבחר לחבר במועצת המפלגה.

תשי"ז (1957) - התמנה כחבר בוועדת החינוך של הרבנות הראשית. יצא לאור ספרו 'ארץ חמדה' העוסק בהלכות ארץ ישראל והמצוות התלויות בארץ [מהדורה מתוקנת ומורחבת יצאה בתשנ"ט (1999)].

י"ג בטבת תשי"ח (1958) - על פי החלטת מועצת הרבנות הראשית הקים את 'המחלקה להלכות התלויות בארץ ובחקלאות' ליד הרבנות הראשית. אחת מפעולותיה הראשונות היתה - הכנת שנת השמיטה תשי"ט (1959), כאשר הוא סלל את הדרך, חידש חידושים, נתן פתרונות מעשיים, וכתב את הנחיותיה לחקלאים ולציבור הרחב.

בהשראתו המחלקה קיימה לפני שנת השמיטה מכירת קרקעות מסודרת ורישום של המוכרים. היא הוציאה חוזרים עונתיים לחקלאים, ארגנה כנסים לחקלאים ולרבנים, ולראשונה הוציאה גם דפי מידע לבתי הספר וחומר לימודי. כך גברה המודעות הציבורית לקיום מצות השמיטה. במשך שנים רבות רבנו עמד בראש 'ועדת מצוות התלויות בארץ' של הרבנות הראשית. חלק מהנחיותיו בתחום זה יושמו בשטח ע"י הרבנות הראשית במשך שנים רבות.

עם סיום שנת השמיטה ערך את הספר '**בצאת השנה**', בו סיכם את פעילותו והנחיותיה של 'המחלקה להלכות התלויות בארץ ובחקלאות' ליד הרבנות הראשית, שבראשה עמד. הספר נהפך לאחד המקורות החשובים ביותר ללימוד הלכות שמיטה במשק החקלאי המודרני.

תמוז תשי"ח (1958) - עם פרוץ המחלוקת בשאלת 'מיהו יהודי' (בשל ההנחיות החדשות שפרסם שר הפנים, ישראל בר-יהודה, על פיהן ניתן לרשום בתעודת הזהות ילד לא יהודי כיהודי), היה בין יוזמי 'כנס רבני השומרון' (חדרה והאזור). הכנס מחה על כך נמרצות, וקרא למועצת הרבנות הראשית ליזום כנס רבנים עולמי שידון בשלמות העם וקדושתו. היא הסכימה לכך, ורבנו מונה לראש הועדה שהכינה כנס זה. [כנס המחאה התקיים בז' בתשרי תשי"ט (1958) ב'היכל שלמה' בירושלים. השתתפו בו כ-400 רבנים מכל החוגים מהארץ ומהעולם. הכנס תמך בעמדת הרבנות הראשית, שהתנגדה בתוקף לתקנות החדשות של שר הפנים. הכנס הביא לשינוי דעתם של חברי הממשלה בעניין זה].

חשון תשי"ט (1958) - לאחר פטירת הרב יעקב כלאב, ר"מ בישיבת 'מרכז הרב', נתבקש ע"י ראש הישיבה, הרב צ"י הכהן קוק, להעביר בה שיעור כללי, ואכן הוא נענה לה למרות עיסוקיו הרבים. את השיעור העביר בהתמדה מופלאה בכל יום חמישי, במשך 36 שנה, עד כמה חודשים לפני פטירתו בתשנ"ה (1995). בתקופה מסוימת הדריך את אברכי הכולל שלמדו לרבנות, תוך הכנסת חידוש - מבחנים מזמן לזמן בכתב ובעל פה.

אלפי תלמידים שמעו את שיעוריו, רוב רבני הקהילות של הציונות-הדתית והר"מים בישיבותיה, ורבים התופסים עמדות מפתח בחברה בארץ, הם מתלמידיו. רבים מרבני קהילות אלו התייעצו איתו בשאלות של הלכה ודרכי הנהגה. לא בכדי כינוהו 'רבם של רבנים'.

ג' בטבת תשי"ט (1958) - קיבל את 'פרס הרב קוק' לספרות תורנית של עירית תל-אביב על ספרו 'ארץ חמדה'.

כ"ו באייר תש"ך (1960) - השתתף בפתיחת הכנס ה-7 של 'חבר הרבנים', שהתכנס בתל-אביב כדי לדון בדרכי המאבק על דמותה הרוחנית של המדינה. היה הנואם המרכזי. בדבריו קבע נמרצות - תפקיד הרבנות בדורנו הוא ללוות את העם בתהליך התחייה. הוא דרש להגדיל את חברי מועצת הרבנות הראשית מ-8 חברים ל-16, ולהקטין את פער השכר בין רבנים לדיינים.

כ"ח בסיון תש"ך (1960) - פתח את דיוני הבוקר של הוועדה ה-5 של 'איגוד המושבים של הפועל המזרחי', שהתכנסה בכפר פינס. בדבריו עמד על בעיות הדת המיוחדות הקיימות במושבים הוותיקים ובמושבי העולים החדשים. הוא קבע, שיש להכשיר את הרבנים שעלו לארץ, כדי שישתגלו לתנאי הארץ. תבע להקים 'כולל אברכים', שיכשיר דור של תלמידי חכמים מקרב בני המושבים לקראת יציאתם להדרכה רוחנית במושבים. הוא קבל שבעיית החליבה בשבת עדיין לא נפתרה, ושסכסוכים בין חברי המושבים לא נפתרים על פי דין תורה.

כ"ח באלול תש"ך (1960) - יצא לאור הכרך השני של 'שנה בשנה', השנתון של 'היכל שלמה' בירושלים, שעסק בהלכה, מחשבה ובעיות בעולם היהדות. רבנו ערך את הכרך הזה עד הכרך השביעי [שהופיע בערב ראש השנה תשכ"ו (1965)].

ט"ו בכסלו תשכ"א (1960) - היה אחד הנואמים המרכזיים בכנס רבנים גדול שהתקיים בתל-אביב. הרבנים מחו נמרצות על כוונת גורמים פוליטיים להתערב בסדרי הבחירות לרבנות הראשית, הם דרשו בתוקף שלא לפגוע בעצמאותה. היה אחד הנואמים המרכזיים בכנס זה.

כ"א בכסלו תשכ"א (1960) - עם פטירתו של רבה של ירושלים וזקן חברי מועצת הרבנות הראשית, הרב צבי פסח פרנק, ביום זה, החליפו כחבר מועצת הרבנות הראשית מן המניין.

אסרו חג סוכות תשכ"ב (1961) - היה בין 10 הרבנים שהוזמנו להשתתף בדיון מיוחד שזימן הראשון לציון הרב הראשי לישראל, הרב יצחק נסים, בדבר יהדותם של 'בני ישראל' מהודו. למועצת הרבנות הראשית הוגשו מספר חוות דעת הלכתיות בנושא זה. בח' בחשון היא הכריעה - שמותר להינשא עם יהודים אלו, וזאת על פי חוות דעתו של רבנו.

כ"ח בניסן תשכ"ג (1963) - מועצת הרבנות הראשית החליטה לקבל את דעתו, שעליה לתקן תקנות מיוחדות כדי שיום העצמאות יקבל אופי חגיגי-דתי, וללטש את נוסח התפילה שהוא הציע ליום זה.

כ' בחשון תשכ"ד (1963) - השתתף בכנס חרום של 'חבר הרבנים' שהתכנס בתל-אביב. הכנס קרא להפגת השנאה בין חלקי העם, תוך הסתייגות מצורת ההפגנות של תושבי שכונת 'מאה שערים' בירושלים (הם מחו על התגברות חילול השבת של תיירים ומטיילים בדרכם מ'מעבר מנדלבאום' לשכונתם. בנאומו קרא לרבנים לצאת אל הציבור הרחב ולגלות ברבים את המאור שביהדות. הוא התייחס גם לבעיות כשרות שהתגלו בארץ ולהתגברות פעילות המיסיון ברחבי הארץ.

ד' בניסן תשכ"ד (1964) - נבחר כחבר במועצת הרבנות הראשית החמישית, בה הוא כיהן כמעט ברציפות עד פרישתו ממנה בשנת תשנ"ג (1993). הוא היה הבולט מבין חבריה, השתתף ברבות מוועדותיה, הביע את דעתו ללא חת, וכתב את רוב פסקיה. השפעתו בה, ובכל תחומי החיים התורניים בארץ, היתה גדולה ביותר.

כ"ה בטבת תשכ"ה (1965) - מועצת הרבנות הראשית החליטה להקים ועדה בראשותו, כדי שתכין הוראות לקראת שנת השמיטה תשכ"ו (1966).

ג. תקופת ירושלים

ו' באדר ב' תשכ"ה (1965) - בשל ההכרה בגדולתו בתורה, נתמנה לחבר בית הדין הגדול לערעורים בירושלים (וזאת למרות שלא שמש דיין בבית דין כלשהו לפני כן – דבר נדיר לכשעצמו). ביום זה התקיימה ב'היכל שלמה' הישיבה הראשונה של הרכבו החדש (הצטרפו גם הרב אליעזר גולדשמידט, הרב עובדיה יוסף והרב סלימן חוגי עבודי).

בשל כך עבר לירושלים, שם גר בסמוך לישיבת 'מרכז הרב'. שימש בתפקיד חשוב זה עד יציאתו לגמלאות בתש"ס (1980). מאות פסקי דין מנומקים הלכתית להפליא יצאו מתחת ידו, חלקם פורצי דרך [הם התפרסמו בספריו: **'חוות בנימין'** (כרך ב); **'ומשפטי שאול'** (תשנ"ז)].

כ"ב בכסלו תשכ"ז (1966) - לאור העובדה שניתוחי מתים התגברו בארץ, צרף את חתימתו לפסק דין מטעם הרבנות הראשית, שחייב את חברות קדישא לבדוק בכל מקרה אם הנפטר נותח לפני מותו.

אלול תשכ"ז (1967) - צירף את חתימתו, יחד עם עשרות מגדולי רבני הארץ, להודעה ואזהרה לציבור מטעם הרבנות הראשית, בדבר האיסור להיכנס להר הבית לאחר שחרורו במלחמת ששת הימים.

כ"ו בחשוון תשכ"ח - על פי החלטת מועצת הרבנות הראשית, נתמנה לעמוד בראש ועדה מיוחדת, כדי שתקבע את סדר התפילה ואת הצביון של יום ההודיה על הישועה והניצחון הגדול במלחמת ששת הימים.

י"ז באדר תשכ"ח (1968) - היה הדמות המרכזית שהובילה להחלטת מועצת הרבנות הראשית לקבוע את כ"ח באייר כיום ירושלים, להודיה על נסי מלחמת ששת הימים, שחרור הרב הבית ואיחודה של ירושלים. בהשפעתו נקבע שיש לומר הלל בברכה.

במשך שנים בעצרת ההודיה בליל יום זה בישיבת 'מרכז הרב', היה תמיד הנואם המרכזי. בנאומו המרומם התייחס, בין השאר, לשאלות המרכזיות שעמדו על סדר היום הציבורי במדינה [הנאומים התפרסמו בספר: זה היום עשה ה', תשע"ד].

כ"ה בשבט תשכ"ט (1969) - כחבר ביועדת ההלכה למקומות הקדושים והר הזיתים של הרבנות הראשית, חתם על מסמך שפירט את כללי הקבורה בהר הזיתים. חברי הועדה קבעו זאת לאחר שביקרו במקום מספר פעמים ושמעו את הנהלות חברות הקדישא.

תש"ל (1970) - היה חבר במערכת 'דעת מקרא' על נביאים וכתובים, נ"ך עם פירוש חדש שיצא לאור ע"י מוסד הרב קוק. הוא עבר בדקדקנות על כל מה שנכתב בו מבחינה הלכתית.

י' חשוון תש"ל (1969) - התמנה לעמוד בראש ועדת רבנים ומומחים, שתפקידה היה לבדוק את נושא פיטום ושחיטת האווזים בארץ. לאחר שהועדה בראשותו ביקרה במשקים שגידלו אווזים, ובדקה את אופן עבודתו של מכשיר הפיטום, היא הגישה למועצת הרבנות הראשית את המלצותיה למתן הכשר לענף זה.

תשל"א (1971) - יצג את הרבנות הראשית בכנס עולמי, שהתכנס בבריסל שבבלגיה. הכנס זומן כדי לעודד ולהגביר את הפעילות למען שחרור יהודי ברית המועצות.

תשל"ב (1972) - יחד עם חבר בית הדין העליון, הרב אליעזר גולדשמידט, יצג את הרבנות הראשית בפני 'ועדת חוקה חוק ומשפט' של הכנסת, שדנה ב'חוק חלוקת ממון בין בני זוג', שחתר תחת סמכויותיהם של הרבנות הראשית ובתי הדין.

כ"ו אייר תשל"ב (1972) - על פי הצעתו, פרסמה הרבנות הראשית הודעה לציבור, בה היא קראה לגבאי בתי הכנסת לקיים ביום חמישי, כ"ז באייר, אזכרה לחללי מלחמת ששת הימים בתפילת שחרית לאחר הקריאה בתורה.

ז' בחשוון תשל"ג (1972) - נבחר כחבר במועצת הרבנות הראשית השישית.

תשל"ג (1973) - היה הנואם המרכזי ב'ועידת רבני אירופה' שהתכנסה בגרינדנולד שבשווייץ.

תשל"ד (1974) - קיבל את הפרס על שם הרב יהודה ליב מימון, על ספריו 'ארץ חמדה', ו'פרקים במחשבת ישראל'.

תשל"ח (1978) - לבקשת קבוצת אברכים מישיבת 'מרכז הרב', סייע בהקמת מכון להכשרת מורים - 'מרחבים'. בשנים הראשונות לקיומו, השתתף בקביעת צעדיו הראשונים, ובמשך

תקופה מסוימת אף לימד בו שיעור קבוע.

ט' באייר תשל"ח (1978) - הציג את מועמדותו לתפקיד הרב הראשי לישראל, וזאת, לאחר לחץ גדול שהופעל עליו, ששיאו היה כנס רבנים מכל הזרמים שהתכנס לבקשת הראשון לציון הרב הראשי לישראל, הרב עובדיה יוסף, ובראשו עמד הרב י"ש אלישיב. בבחירות המוקדמות לגוף הבוחר, הוא קיבל את רוב הקולות, בחירתו היתה מובטחת. הבחירות בוטלו מספר ימים לפני התכנסות הגוף הבוחר, בשל הצעת חוק שהוגשה לכנסת לביטול הבחירות בגלל הסכמים פוליטיים [הבחירות התקיימו בכ"ג באלול תש"ס (1980)].

כ"ג באלול תש"ס (1980) - נבחר כחבר במועצת הרבנות הראשית השביעית.

תשמ"ב (1982) - יצג את הרבנות הראשית בוועידת רבני אירופה. בנאומו דיבר על הרב והרבנות באספקלריית הדורות.

י"ד באדר תשמ"ב (1982) - לאחר פטירת ראש ישיבת 'מרכז הרב', הרב צ"י הכהן קוק, נתמנה לראש הישיבה יחד עם הרב אברהם שפירא.

תשמ"ג (1983) - החל לערוך את "ברקאי" - ביטאון לרבני הארץ והתפוצות (יצאו 6 כרכים, תשמ"ג-תש"ן).

כ"א באייר תשמ"ג (1983) - יצג את הרבנות הראשית ברב-שיח על הקשר בין מדינת ישראל לתפוצות, שהתקיים במסגרת ועידת רבני אירופה שהתכנסה בירושלים.

י"ב בסיון תשד"ם (1984) - לקראת הבחירות לכנסת ה-11, יצא בקריאה להצביע למפד"ל, שבזכותה - נחקקו בכנסת חוקים ששמרו על טהרת בית ישראל, קיים חינוך ממלכתי דתי בארץ, התרחבו ישובי תורה ועבודה, הרבנות הראשית ובתי הדין פועלים להרמת קרנה של תורת ישראל, ועוד.

כ"ט בניסן תשמ"ו (1986) - נבחר כחבר במועצת הרבנות הראשית השמינית.

ניסן תשמ"ו (1986) - עם הקמת 'מכון התורה והארץ' למחקר, יישום והסברה של המצוות התלויות בארץ, בכפר דרום שבגוש קטיף, היה לרבו המובהק. רבני המכון התייעצו אתו בנושאים ובעיות שעלו מעת לעת, והוא השיב לשאלותיהם הרבות בעל פה ובכתב. כאשר המכון הוציא חוברות הדרכה מטעם הרבנות הראשית לקראת שנת השמיטה תשמ"ז (1987), הוא עבר עליהן, הגייה, העיר והוסיף חידושים משלו.

א' בחשון תשמ"ז (1986) - על פי בקשת הרבנים הראשיים, עמד בראש ועדה של רבנים ורופאים שדנה בסוגיית השתלת לב ובאופן קביעת רגע המוות. בעקבות מסקנות הועדה, התירה מועצת הרבנות הראשית השתלת לב בתנאים מסוימים. פסק ההלכה התפרסם ביום זה, הוא עורר הד רב.

א' אלול תשמ"ז (1987) - סייע בהקמת מכון 'ארץ חמדה' להכשרת דיינים בוגרי ישיבות ההסדר, והיה נשיאו, בכך ראה את גידולה של מנהיגות תורנית בעתיד. מידי שבועיים העביר שיעור קבוע, בהם התייחס גם לשאלות שנשאל, וזאת בנוסף להנחיה השוטפת של המכון. אברכי המכון השיבו על מאות שאלות מקהילות בכל קצווי תבל, לאחר שהוא עבר עליהן, תיקן כנדרש ואישר אותן [התשובות התפרסמו בשו"ת 'מראה הבזק' (3 כרכים, תשנ"א-תשנ"ט)].

י"ט באלול תשמ"ח (1988) - יצא בקריאה לאחדות בעם ישראל.

תשמ"ט (1989) - סייע לראש 'המחלקה להלכה ורפואה במועצה הדתית בירושלים', הרב יגאל שפרן, לכתוב ולצרף את דעת ההלכה לקובץ שדן בענייני משפט ורפואה, וזאת על פי בקשת קבוצת משפטנים ורופאים. רק לאחר שעבר בדקדקנות ואישר את אשר כתב, יצא לאור הקובץ: 'פסקי דין רפואה ומשפט', המשמש כיום כספר לימוד יסודי בתחום זה.

תש"ן (1990) - קיבל את "פרס חיים משה שפירא למחשבת הציונות הדתית".

י"ד באב תשנ"א (1991) - נבחר כחבר במועצת הרבנות הראשית התשיעית.

י"ח חשון תשנ"ב (1991) - שלח מכתב עידוד לראש ממשלת ישראל, יצחק שמיר, לקראת צאתו לועידת מדרידי [הועידה התכנסה בספרד על פי הזמנת נשיאי ארה"ב ובריה"מ, בהשתתפות נציגי ממשלות ישראל וארצות ערב, במטרה לקדם את השלום אתם ועם הפלסטינים] - שיבהיר בגאון לאומות העולם מהי זכותו של עם ישראל על ארץ-ישראל.

כ' בחשון תשנ"ב (1991) - עודד את תלמידי ישיבת 'מרכז הרב' להשתתף בעצרת שהתקיימה

בככר מלכי ישראל בתל-אביב, לפני יציאת משלחת ישראל לוועידת מדריד.

כ' באדר א' תשנ"ב (1992) - לקראת הבחירות לכנסת ה-13, יצא בקריאה לחברי מרכז המפלגה הלאומית (המפד"ל), לבחור נציגים לכנסת רק כאלו שיהיה להם העוז והאומץ לדבר ולפעול למען שלמות הארץ והרחבת ההתנחלויות. [באייר תשנ"ב יצא בקריאה לציבור הרחב, להצביע למפד"ל בשל עברה המפואר בבניין הארץ ברוח התורה].

ה' באייר תשנ"ב (1992) - ביום העצמאות קיבל בטקס ממלכתי את 'פרס ישראל' למדעי היהדות.

חשון תשנ"ג (1992) - עודד וחיזק את משתתפי הפגנת המחאה נגד אוזלת ידה של ממשלת ישראל, שהביעה נכונות לוותר על חלקים משטחי ארץ-ישראל ביהודה, שומרון וחבל עזה.

כ"א בשבט תשנ"ג (1993) - יצא בקריאה להשתתף בהפגנה נגד כוונת הממשלה לסגת מהגולן.

כ"ג בשבט תשנ"ג (1993) - התפטר מחברותו במועצת הרבנות הראשית, במחאה על התנהלות מערכת הבחירות לרבנות הראשית שלא הוסיפה לה כבוד. הוא קרא לרבנים ולדיינים בגוף הבוחר שלא ישתתפו בבחירות, ודרש לדחות את הבחירות לזמן מה.

ט' באייר תשנ"ג (1993) - בשיעורו הקבוע בישיבת 'מרכז הרב', קרא במפתיע לצאתו ולהפגין יום נגד מדיניות הכניעה והכישלון של הממשלה, שהביעה נכונות למסור שטחים מארץ-ישראל, וקבע - המדינה נמצאת במשבר שלא היה כמותו מאז הקמתה. כמו כן יצא נגד הרעיון של הקמת משטרה פלשתינית ביהודה ושומרון.

י"ד באייר תשנ"ג (1993) - הביע את הערכתו לשובתים רעב כנגד הסכמת הממשלה לפנות ישובים ביש"ע. יחד עם זאת, קרא להם לחוס על בריאותם ולהפסיק את שביתתם לקראת יום השבת.

י"ט באלול תשנ"ג (1993) - עמד יחד עם ראש ישיבת 'מרכז הרב'. הרב אברהם שפירא. וראש ישיבות בני-עקיבא, הרב מ"צ נריה, בראש כנס חרום של רבנים מטעם 'איחוד הרבנים למען עם ישראל וארץ ישראל', שהתכנס במלון רמדה רנסנס' בירושלים. הם יצאו בגילוי דעת חריף נגד כוונת הממשלה למסור שטחים מארץ ישראל לפלשתינים.

כ' בחשון תשנ"ד (1993) - יחד עם הרב אברהם שפירא והרב מ"צ נריה, עמד בראש כינוס של מאות רבנים שמחה נגד מימוש 'הסכם השלום' עם הפלשתינים.

י"ט בסיון תשנ"ה (1995) - נפטר בשבת פרשת 'שלח', בגיל 86, נקבר בבית הקברות 'סנהדריה' בירושלים. שכונת 'מעלה שאול' בכניסה לירושלים נקראה על שמו.

אתרים באינטרנט

ישיבת מרכז הרב, ישיבת בית אל, מנהל החינוך הדתי, רבני בתי הספר, ישיבת בני עקיבא כפר הרא"ה, מרכז ישיבות בני עקיבא, ארץ חמדה, דעת, מכון התורה והארץ, מכללת קיי.

ועוד: גנזך הציונות הדתית במוסד הרב קוק בירושלים.

כתב וערך: שמואל כ"ץ רב בית ספר ממ"ד תורני לבנות הר-נוף, ת"ת ממ"ד 'נחלה' הר-נוף ואולפנת חורב בירושלים